

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра німецької мови

Дипломна робота магістра

з теми:

**«РОЗВИТОК МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ
НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ОПОРНИХ ТЕКСТІВ»**

Виконала: здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

II курсу групи Nim1-M21

спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)

за освітньою програмою Середня освіта

(Німецька мова і зарубіжна література)

Єкімова Вікторія Олександрівна

Керівник:

Боднарчук Т.В., кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри німецької мови

Рецензент:

Марчишина А.А., доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри англійської мови

Кам'янець-Подільський – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ.....	7
1.1 Тракткування понять «говоріння» та «монологічне мовлення» у наукових джерелах.....	7
1.2 Психологічні та лінгвістичні характеристики монологічного мовлення.....	21
Висновки до першого розділу.....	27
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ІНШОМОВНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ.....	29
2.1. Функціональні типи монологів.....	29
2.2. Підходи та етапи формування компетентності в іншомовному монологічному мовленні.....	35
2.3. Контроль рівня сформованості компетентності в іншомовному монологічному мовленні.....	46
Висновки до другого розділу.....	50
РОЗДІЛ 3 ВИКОРИСТАННЯ ОПОРНИХ ТЕКСТІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	52
3.1. Організація роботи з опорними текстами на уроках німецької мови для розвитку та вдосконалення навичок і умінь монологічного мовлення.....	52
3.2. Вправи та завдання для розвитку монологічного мовлення на основі опорних текстів на уроках німецької мови.....	58
3.3. Аналіз проведеного анкетування здобувачів освіти.....	68
Висновки до третього розділу.....	74
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства володіння хоча б однією іноземною мовою є необхідною умовою для майбутнього життя та професійної діяльності випускників закладів загальної середньої освіти України. Завдання сучасної української школи – сформувати у здобувачів освіти іншомовну комунікативну компетентність, невід’ємною частиною якої є компетентність у говорінні. Компетентність у іншомовному монологічному мовленні є, як показує практика, одним із складних видів мовленнєвої діяльності, проте необхідною та актуальною у зв’язку з розширенням міжнародних відносин, з можливістю здобувачів освіти різного рівня брати участь у міжнародних наукових конференціях, мистецьких конкурсах тощо, де потрібно уміти представити результати своєї роботи іноземною мовою. Навчити висловлювати свої думки в монологічній формі є однією з найважливіших практичних цілей навчання іноземної мови та німецької, зокрема, оскільки, як відомо, монологічне мовлення визначають як зв’язне безперервне висловлювання однієї особи, адресоване одному або кільком співрозмовникам і метою такого висловлювання є потреба вплинути на інших людей, у чомусь їх переконати, чогось домогтися.

Актуальність теми дослідження зумовлюється тим, що, як показує аналіз наукової літератури та практика, на старшому етапі вивчення іноземної мови основна увага приділяється роботі з текстами як із джерелом поповнення словникового запасу здобувачів освіти, а також як передумова розвитку навичок говоріння та монологічного мовлення, зокрема.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Вибір напряму дослідження зумовила тема «Формування професійної компетентності вчителя іноземних мов» (державний реєстраційний номер 0102U102986), яка виконується в межах плану науково-дослідної роботи кафедри німецької мови Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка).

Об'єктом дослідження є процес формування компетентності у монологічному мовленні на уроках іноземної мови у закладах загальної середньої освіти.

Предметом дослідження є використання опорних текстів як засобу формування компетентності у монологічному мовленні на уроках німецької мови у закладах загальної середньої освіти.

Метою дослідження є виявити особливості формування компетентності здобувачів освіти у монологічному мовленні на основі опорних текстів та розробити практичні рекомендації щодо їх використання на уроці німецької мови у закладах загальної середньої освіти.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- розглянути трактування понять «говоріння» та «монологічне мовлення» у науковій літературі;
- визначити психологічні та лінгвістичні характеристики монологічного мовлення;
- охарактеризувати підходи та етапи формування компетентності у іншомовному монологічному мовленні;
- розробити завдання та вправи для формування компетентності у іншомовному монологічному мовленні на уроках німецької мови у закладах загальної середньої освіти;
- проаналізувати результати емпіричного дослідження.

Методи дослідження. Характер дослідження зумовив необхідність комплексного використання різних методів. Для розв'язання поставлених завдань у кваліфікаційній роботі застосовувались різні методи дослідження, а саме: теоретичні: загальнонаукові (аналіз, синтез, класифікація, порівняння, систематизація та узагальнення) – з метою аналізу стану досліджуваної проблеми у науковій літературі, уточнення сутності базових понять дослідження; емпіричні: діагностичні (анкетування) – з метою визначення ефективності використання різних вправ та завдань для навчання

монологічного мовлення на основі опорних текстів у процесі вивчення німецької мови у закладах загальної середньої освіти.

Практичне значення одержаних результатів магістерського дослідження полягає у можливості використання її результатів у лекційних курсах та на практичних та лабораторних заняттях з методики навчання німецької мови, під час проходження виробничої педагогічної практики та у майбутній професійній діяльності.

Апробація результатів дослідження. Основні положення магістерського дослідження обговорювалися на двох наукових та науково-практичних конференціях: IV Всеукраїнській науковій конференції «Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи» (м. Кам'янець-Подільський, 19 травня 2022 року) та III Міжнародній студентській науковій конференції «Цифровізація науки та сучасні тренди її розвитку» (м. Умань, 11 листопада 2022 року).

Публікації: Результати дослідження висвітлені у 2 статтях:

- **Єкімова В.О.** Поняття та особливості іншомовного монологічного мовлення. *Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи*: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кам'янець-Подільський, 19 травня 2022 р. / редкол. Т.В. Калинюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. С. 114-117.
- **Єкімова В.О.** Розвиток монологічного мовлення засобами опорних текстів на уроках німецької мови у старших класах. *Цифровізація науки та сучасні тренди її розвитку*: матеріали III Міжнародної студентської наукової конференції, м. Умань, 11 листопада, 2022 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ГО «Європейська наукова платформа», 2022. С. 251-253.

Структура роботи. Робота загальним обсягом сторінок складається зі вступу, трьох розділів, висновків, а також списку використаних джерел, який налічує 78 позицій.

У вступі обґрунтовується актуальність дослідження, визначаються мета, завдання, предмет, об'єкт, методи та прийоми дослідження, практичне значення результатів дослідження.

У першому розділі розглядаються теоретичні дослідження монологічного мовлення.

У другому розділі відбувається розгляд функціональних типів монологів, а також підходи до формування компетентності учнів у монологічному мовленні та етапи формування компетентності у монологічному мовленні на уроках іноземної мови.

У третьому розділі представлені вправи та завдання до текстів для розвитку монологічного мовлення учнів, які були апробовані під час проходження виробничої педагогічної переддипломної практики на уроках німецької мови в 10-11 класах, а також проаналізовано результати проведеного анкетування здобувачів освіти.

У висновках відображені узагальнені результати та підведено підсумки дослідження.

Список використаних джерел містить основні роботи вітчизняних та зарубіжних дослідників.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було виявлено особливості формування компетентності здобувачів освіти у монологічному мовленні на основі опорних текстів та розроблено практичні рекомендації щодо їх використання на уроці німецької мови у закладах загальної середньої освіти, що і було метою кваліфікаційної роботи.

Щодо першого завдання – розглянути трактування понять «говоріння» та «монологічне мовлення» у науковій літературі, виявлено, що однозначного трактування цих понять у методичній літературі не існує.

Говоріння науковці розглядають як засіб спілкування між людьми у суспільстві; як діяльність, точніше, один з видів людської діяльності та як продукт, який утворюється в процесі цієї діяльності – висловлювання.

Говоріння завжди має певну мету, мотив, в основі якого лежить потреба; предмет – думки того, хто говорить; продукт – висловлювання (діалог або монолог) і результат, який може виражатися у вербальній або невербальній реакції на висловлювання.

Монологічне мовлення – це відносно розгорнутий різновид мовлення однієї особи, звернений до інших. Воно містить порівняно мало позамовної інформації, отриманої із розмовної ситуації.

Зокрема, монологічне мовлення передбачає, що той, хто говорить, має усвідомлювати повний зміст задуму і на основі цього вміти правильно будувати власне висловлювання. Монологічне мовлення є організованим різновидом мовлення.

Науковці розглядають монологічне мовлення як підвищене навантаження на пам'ять, мислення і мовленнєво-продуковані механізми людини; як розгорнуте висловлювання однієї особи, що складається з низки висловів, між якими є логічний і лінгвістичний зв'язок.

Друге завдання нашого дослідження передбачало визначити психологічні та лінгвістичні характеристики монологічного мовлення.

Виявлено, що вітчизняні методисти виділяють шість психофізіологічних механізмів говоріння: репродукції, вибору, комбінування, конструювання, прогнозування та дискурсивності.

У контексті міжособистісного спілкування основними властивостями монологічних комунікативних умінь є логічність і зв'язність викладу думок, відносна завершеність у змістовому плані, комунікативна вмотивованість, спрямованість на співрозмовника.

Крім цих ознак, будь-яке монологічне висловлювання характеризується цілеспрямованістю, неперервністю, виразністю, самостійністю, граматичним оформленням та творчим використанням мовленнєвих засобів.

До лінгвістичних характеристик монологічного мовлення належать застосування переважно літературної лексики; розгорнутість висловлення; наявність ускладнених конструкцій; прагнення до чіткого граматичного оформлення зв'язності; певна завершеність. Крім того, йому властивий складний синтаксис, обмежене використання речень-еліпсів, мовленнєвих кліше, штампів.

Відповідно оволодіння монологічним висловленням передбачає, що учні повинні вміти: правильно складати одну завершену фразу, комбінувати різноструктурні фрази, трансформувати, розширювати, доповнювати вже засвоєні мовленнєві зразки згідно з цілями та умовами спілкування, вільно викладати свої думки, обговорювати факти, розкривати причинно-наслідкові зв'язки подій та явищ.

Охарактеризувати підходи та етапи формування компетентності у іншомовному монологічному мовленні – третє завдання дослідження. Виявлено, що у методичній літературі виділяють два основних підходи до формування компетентності в іншомовному монологічному мовленні: «знизу вгору» (індуктивний, синтетичний), при якому вихідною одиницею навчання є пропозиція (мовної зразок) і який передбачає розвиток умінь монологічного мовлення з опорою на тематику і проблематику обговорюваних питань, вивчений лексико-граматичний матеріал, а також мовні зразки та «зверху

вниз» (дедуктивний, аналітичний), при якому вихідною одиницею навчання є текст, на основі якого відбувається навчання монологічного мовлення.

У нашому дослідженні ми розглядали другий підхід до навчання монологічного мовлення – на основі опорних текстів і, відповідно до цього, етапами формування компетентності у монологічному мовленні є традиційні етапи роботи з текстом – дотекстовий, текстовий та післятекстовий.

Четверте завдання дослідження передбачало розробку завдань та вправ для формування компетентності у іншомовному монологічному мовленні на уроках німецької мови у закладах загальної середньої освіти.

У нашому дослідженні ми запропонували декілька опорних текстів для навчання монологічного мовлення та розробили завдання для кожного із етапів роботи. Ці завдання та вправи були апробовані під час проходження виробничої педагогічної переддипломної практики.

Останнє, п'яте завдання передбачало аналіз результатів емпіричного дослідження. Анкетування проводилось серед учнів старших класів. В опитуванні взяло участь 25 учнів.

Традиційно більшість старшокласників не люблять читати і, тим більше німецькою мовою. Проте більшість із них визнає (64%), що читання іноземною мовою сприяє її успішному оволодінню.

Щодо завдань після прочитання тексту, то респонденти зазначили, що на уроках німецької мови вони виконують різноманітні творчі завдання, а саме: переказують текст від імені певних дійових осіб, які були в тексті (3 – 12%); використовуючи текст, розповідають про події, які відбувалися у їхньому житті (5 – 20%); складають план до тексту і переказують його на основі складеного плану (9 – 36%).

Позитивна відповідь 23 респондентів (92%) на перше питання анкети, яка пропонувалася після роботи з опорними текстами «Чи сподобалися вам запропоновані тексти?» засвідчила про зацікавленість старшокласників таким видом роботи на уроці німецької мови.

19 респондентів (76%) зазначили, що завдання, які учні виконували під час роботи із тестами були для них цікавими, що свідчить про те, що робота з опорними текстами на уроці німецької мови для розвитку та вдосконалення навичок та умінь монологічного мовлення учнів була цікавою для здобувачів освіти та, відповідно, ефективною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранник Д. Х. Усний монолог: загальні особливості мовної культури. Дніпропетровськ : ВДУ, 1969. 144 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. К. : ВЦ «Академія», 2009. 374 с.
3. Бевзенко С. П., Литвин Л. П., Семеренко Г. В. Сучасна українська мова. Синтаксис. К. : Вища школа, 2005. 270 с.
4. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. К. : Вища школа, 1985. 360 с.
5. Герета Н. М. Діалог як складник чужого мовлення. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова* : збірник наукових праць / [відп. ред. А. П. Грищенко]. К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2006. С. 71–77. (Серія 10 «Проблеми лексикології і граматики української мови» ; вип. II).
6. Гончарук Н.М. Психологічні особливості монологічного мовлення як засобу спілкування дітей підліткового віку. *Проблеми сучасної психології*. 2010. С. 149-158.
7. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. 2-ге вид., доп. і випр. Рівне: Волинські обереги, 2011. 522 с.
8. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : підручник. [3-тє вид., випр.]. К. : Академвидав, 2015. 304 с.
9. Дружченко Т. Підсистема вправ та завдань для навчання англійського усного монологічного мовлення студентів спеціальності «Право» 29 на засадах диференційованого підходу. *Педагогічні науки*. 2017. № 69. С. 19–32.
10. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. 273 с.

11. Задільська Г. Когнітивно-комунікативний підхід да навчання монологу та діалогу мовлення студентів-філологів ЗВО. *Молодь і ринок*. 2019. № 8. С. 64–67.
12. Івченко М. П. Сучасна українська літературна мова. К., 1965. 503 с.
13. Кардаш Л.В. Специфіка монологічного мовлення: психологічний та лінгвістичний аспекти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». 2015. Випуск 57. С. 54–58.
14. Кіршова О. В. Професійно-орієнтовані завдання у підготовці майбутніх викладачів до навчання учень монологічного мовлення. *Педагогічні науки* : зб. наук. праць. Херсон, 2011. № 57. С. 277–283.
15. Клименко М. В. Когнітивний підхід до навчання спілкування англійською мовою. *Англійська мова та література*. 2017. № 7–8. С. 63.
16. Козак А. Міжкультурна комунікація в контексті діалогу культур. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка*. Серія: Філологічні науки: зб. наук. пр. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Вип. 118. С. 106–110.
17. Корнієнко С.І. Сутність і основні характеристики лінгвістичної компетентності майбутніх вчителів болгарської мови. *Педагогічні науки*. Бердянськ, 2009. Вип. С. 161–165.
18. Кузнєцова Н.Ю. Розвиток вмінь усного монологічного мовлення студентів немовних вузів на основі професійно-спрямованих текстів (на прикладі англійської мови). *Молодий вчений*. 2014. № 11(14). С. 174–180.
19. Кукса Б.В. Взаємопов'язане навчання монологічного мовлення і письма майбутніх учителів англійської мови з використанням мультимедійних засобів. *Наукові записки*. Серія «Психологія і педагогіка». 2010. Вип. 5 С. 150–153.
20. Літературознавчий словник-довідник / [Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін.]. К. : Академія, 1997. 752 с.
21. Матвійчук Т. А. Фрагмент практичного заняття німецької мови з формування у учнів компетентності в діалогічному мовленні з

- використанням соціокультурного колажу. *Іноземні мови*. 2017. № 3(91). С. 47-51.
22. Мельник О.А., Озарко І.І. Розвиток навичок монологічного мовлення через читання професійно-спрямованої літератури як один із шляхів успішного навчання англійській мові у ВТЗН. *Science and 30 Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2018. VI (63). Issue 153. P. 40–43.
 23. Методика навчання іноземних мов у середніх начальних закладах: Підручник/ кол. Авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 1999. 320с.
 24. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. К.: ВЦ «Академія», 2010. 328 с.
 25. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: Навчальний посібник /С.У. Гончаренко, П.М. Олійник, В.К. Федорченко та ін./ За ред. С.У. Гончаренка, П.М. Олійника. К.: Вища шк., 2003. 323 с.
 26. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів : Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
 27. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / О. Б. Бігич, Н. О. Бражник, С. В. Гапонова та ін. // Під ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 1999. 320 с.
 28. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авт. під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2002. 328 с.
 29. Методика навчання української мови в початковій школі : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за наук. ред. М. С. Вашуленка. К. : Літера ЛТД, 2010. 364 с.

30. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. освкваліф. рівня «магістр»] / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Є. та ін. / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2011. 344 с.
31. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи. Для іноземних мов: Англійська мова, Німецька мова, Французька мова, Іспанська мова: URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf> (Дата звернення 15.06.2022 р.)
32. Несторенко Д.В. Монологічне мовлення у навчальних програмах з іноземних мов. *Перекладацькі інновації* [Електронний ресурс] : матеріали X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 20–21 березня 2020 р. / редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. Суми : Сумський державний університет, 2020. С. 198-199.
33. Ніколаєва С.Ю. Міжкультурна іншомовна освіта в Україні. *Молодий вчений*. 2015. № 8. С. 125–131.
34. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 1. С. 11–17.
35. Обучение речевой деятельности на английском языке в школе : пособие [для учителей] / [Склярченко Н. К., Онищенко Е. И., Захарова С. Л.]. – К. : Рад. шк., 1988. 150 с.
36. Паршикова О.О. Комунікативно-ігровий метод навчання іноземної мови учнів початкових класів загальноосвітньої школи (теоретико-методологічний аспект) : монографія. Донецьк : Вид-во «Иубур», 2009. 296 с.

37. Педагогіка вищої школи : підручник / [В. П. Андрущенко [та ін.] ; за ред. В. Г. Кременя, В. П. Андрущенка, В. І. Лугового. К. : Пед. думка, 2009. 256 с.
38. Пентиліук М.І. Мовна особистість майбутнього вчителя-словесника в контексті професійної підготовки. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2014. Ч.2. С. 290– 297.
39. Петранговська Н.Р. Методика навчання професійно спрямованого монологу-міркування на основі англомовних фахових автентичних аудіотекстів : навч.-метод. посіб. Житомир: Полісся, держ. ун-т ім. І.Франка, 2008. 128 с.
40. Петрова Т. О. Навчання старшокласників усного підготовленого монологу-переконання з використанням ресурсів інтернет. *Іноземні мови*. 2006. № 3. С. 14–20.
41. Пилищук О. Формування мовленнєвої компетенції учнів старших класів як соціальне замовлення закладам нового типу. *Наукові записки. Серія : Педагогіка*. 2008. № 1. С. 100–103.
42. Підручна З. Навчання спонтанного монологічного мовлення. *Наукові записки. Серія : Педагогіка*. 2006. № 4. С. 140–144.
43. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов : іноземні мови. 2–12 класи. К. : ВТФ “Перун”, 2005. 208 с.
44. Програми для середніх загальноосвітніх шкіл Іноземні мови. 5-11 класи / Іноземні мови. 1997. – №1.
45. Радченко О. І. Мовна норма і варіантність в українській науковій термінології : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова». Харків, 2000. 18 с.
46. Скалкин В. Л. Обучение монологическому высказыванию (на материале англ. яз.) : пособие [для учителей]. К. : Рад. шк., 1983. 118 с.

47. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник. Дніпропетровськ: ДУЕП, 2005. 248 с.
48. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому навчальному закладі освіти: Навчальний посібник. Дніпропетровськ: “ІНКОС”, 2006. 248с.
49. Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.
50. Терещук Д.Г. Особливості розвитку іншомовних комунікативних стратегій у говорінні. *Наукові записки*. Серія : Педагогіка. 2012. № 3. С. 74–78.
51. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.
52. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / [за заг. ред. І. К. Білодіда]. К. : Наукова думка, 1972. 515 с.
53. Сучасний словник іншомовних слів / [укл.: О. І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк]. К. : Довіра, 2006. 789 с.
54. Українська мова : енциклопедія. 2-ге вид., випр. і доп. К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
55. Шерстюк О. М. Навчання монологу- роздуму на основі спеціальних засобів для самостійної роботи учнів старших класів. *Іноземні мови*. 1999. № 2. С 18-22.
56. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. К. : ВЦ «Академія», 2004. 408 с.
57. Aufgaben, Übungen, Interaktion. Hermann Funk, Christina Kuhn. Goethe Institut, München. 2014. S.184.
58. Baliuk Natallia, Buda Filippa, Rösler, Dietmar, Würffel Nicola. Einführung Sprechen. In: DAAD (Hrsg.), Dhoch3-Studienmodule Deutsch als Fremdsprache. 2018. Online unter: moodle.daad.de. URL:

https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_4856/objava_36636/fajlovi/Sprechen_Einfuhrungstext_Template.pdf

59. Bimmel Peter, Rampillon Ute, Meese Herrad. Lernerautonomie und Lernstrategien. [Nachdr., Dr. 6]. Berlin: Langenscheidt (Fernstudienprojekt zur Fortund Weiterbildung im Bereich Germanistik und Deutsch als Fremdsprache Teilbereich Deutsch als Fremdsprache, Fernstudieneinheit. 2008. S. 23.
60. Birnbaum Theresa. Die Rolle von kooperativem Lernen und Dramapädagogik in Bezug auf das fremdsprachliche Handeln. Aktionsforschung zum DaF-Theaterprojekt. In: Scenario Journal 7. Jg., H. 1. 2013. S. 40–59.
61. Brown H. Douglas. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. Second Edition. San Fransisco: San Fransisco State University, 2001.
62. Angelika Lundquist-Mod, Beate Widlok. DaF für Kinder. Goethe-Institut. München. 2015. S. 152.
63. Dusemund-Brackhahn, Carmen: Sprechen im DaZ-Unterricht. In: Kaufmann, Susan/ Zehnder, Erich/ Vanderheiden, Elisabeth/ Frank, Winfried (Hrsg.): Fortbildung für Kursleitende Deutsch als Zweitsprache. 1. Aufl. Ismaning: Hueber, 2008. S. 142–179.
64. Fremdsprachenunterricht (pdf) 128. [URL:http://www.die-bonn.de/doks/2002-fremdsprachenunterricht-01](http://www.die-bonn.de/doks/2002-fremdsprachenunterricht-01) (Дата звернення 08.09.2022 р.)
65. Funk Hermann, Kuhn Christina. Aufgaben, Übungen, Interaktion. Klett Langenscheidt. München. 2014. S.184.
66. Grundlagen der Methodik des Fremdsprachenunterrichts. Hrsg. Von V.A.Buchbmdr; W.H.Strauß. 1. Aufl. Leipzig: Verlag Enzyklorddie, 1986. 246 S.
67. Grundschulblog: Was spricht für das szenische Spiel im Unterricht. Gemeinsam Unterricht gestalten. URL: <https://grundschul-blog.de/szenische-didaktik> (Дата звернення 09.08.2022 р.)

68. Haftner Magdalena, Kuhfuß Anne-Marie- Ich habe gar nicht gemerkt, dass ich Deutsch spreche – Wie die theatrale Erfahrung des Improvisationstheaters freies und authentisches Sprechen erlebbar macht und die kommunikative Kompetenz fördert. In: Bernstein Nils, Lerchner Charlotte (Hg.): Ästhetisches Lernen im DaF-/DaZ-Unterricht. 2014. S. 159.
69. Klett Tipps Sprachenservice. Fertig in 5 Minuten Aktivitäten. URL: <https://docplayer.org/39585785-Klett-tipps-sprachenservice-erwachsenenbildungfertig-in-5-minuten-5-minuten-aktivitaeten-fuer-ihren-unterricht-inhalt-nr.html> (Дата звернення 10.11.2022 р.)
70. Lehrkompetenz und Unterrichtsgestaltung. Michael Schart, Michael Legutke. Klett-Langenscheidt, München. 2012. S. 198.
71. Littlewood, William. Kommunikative and Task-based Language Teaching. In: East Asian classrooms. Language teaching. Heft 40. S. 243–249. In: Lehrkompetenz und Unterrichtsgestaltung. Langenscheidt. München 2012, S. 198.
72. Mind- map 2. Der Weg zu Ihrem persönlichen Erfolg. Tony Busan / Wanda North. 2008. URL: https://1.bp.blogspot.com/_qw7g7_nqpJk/TNk701jYkII/AAAAAAAAACY/VtleY5UOabM/s1600/MindMap.gif (Дата звернення 09.09.2022 р.)
73. Sambanis Michaela. Verstehensbasierte Ansätze im frühen Fremdsprachenunterricht – Weg oder Irrweg? Landau: Verlag Empirische Pädagogik. In: Beiträge zur Fremdsprachenvermittlung 43/2005. S. 157.
74. Schatz, Heide. Fertigkeit Sprechen. Fernstudieneinheit 20. München: Langenscheidt. 2006. S. 87.
75. Swerlowa Olga. Grammatik & Konversation. Arbeitsblätter für den Deutschunterricht für die Niveaustufen A1, A2, B1. Langenscheidt. 2015. C. 126.
76. Turk Christopher. Effective Speaking: Communicating in Speech. Wales: Cardiff University Press, 2003.

77. Vosik-Kavalya D. Self-assessment of Seniors and their Communicative Activity (Human Knowing Studies), Drogobych: Ivana Franka DSPU, 2016. p. 52-63.
78. Wehage, Franz-Joseph, Einsatz von Videos im DaF – Unterricht aus US – amerikanischer Sicht / Wehage, Franz-Joseph, Einsatz von Informationen Deutschals Fremdsprache. Herausgegeben vom DAAD, 24 Jahrgang № 4, 1997. S. 523-529.